

Datum

7 april 2023

Onderwerp

Inbreng VNG voor debat Inburgering 13 april

Geachte dames en heren,

Donderdag 13 april 2023 debatteert u met minister Van Gennip over inburgering en integratie. De invoering van de nieuwe inburgeringswet (Wi2021) geeft een positieve impuls aan de begeleiding van inburgeringsplichtigen waarbij gemeenten een grote regierol vervullen. Gemeenten zijn de aangewezen partner om de inburgeraar centraal te stellen, maatwerk te leveren en integraliteit met andere domeinen te bewaken. Nu blijkt echter dat de wet zodanig uitpakt dat gemeenten onvoldoende in staat zijn hun taken naar behoren uit te kunnen voeren.

Wij vragen u daarom, ruim een jaar na invoering van de wet, aandacht voor het volgende:

1. Het structurele budget voor gemeenten is ontoereikend:
  - a. laat het meebewegen met de instroom van asielzoekers en de taakstelling;
  - b. zorg voor een duurzame financiering van de onderwijsroute;
  - c. Herzie de re-integratiemiddelen uit de participatiewet.
2. Belemmeringen voor een vroege start van inburgeringstrajecten:
  - a. Organiseer de randvoorwaarden die een vroege start van de inburgering en om aan het werk te gaan belemmeren;
  - b. Ook asielzoekers zouden eerder aan het werk mogen. Daarvoor is onderzoek naar aanpassing van wet- en regelgeving nodig.
3. De Leerbaarheidstoets. Laat gemeenten zelf beslissen over de inzet van de leerbaarheidstoets. Stel jongeren die de Internationale Schakelklas hebben gevolgd vrij van de leerbaarheidstoets.

Hieronder lichten wij deze punten toe.

1. De structurele financiële middelen voor gemeenten zijn ontoereikend

Wij roepen u op er bij de minister op aan te dringen het budget structureel mee te laten bewegen met de instroom van asielzoekers en de taakstelling. Het ministerie van SZW heeft incidentele middelen toegekend tot 2024. Er zijn zorgen over de situatie vanaf 2024, ook gezien de naar verwachting steeds hogere asielinstroom.

Daarnaast zijn er zorgen over de duurzame inbedding en financiering van de onderwijsroute vanaf 2026. Eerder bleek uit onafhankelijke onderzoek dat de inburgeringsvoorzieningen van gemeenten ontoereikend waren om de onderwijsroute in te kopen. Het ministerie van SZW heeft incidentele middelen toegekend tot en met 2025. Wij vragen om duidelijkheid en een oplossing met voldoende financiering vanaf 2026 met voldoende regie voor gemeenten. Gemeenten willen voorkomen dat de

onderwijsroute stopt en de statushouders met een onderwijswens hier de dupe van worden. Daarnaast wordt gevraagd om voor gezinsmigranten een regeling te treffen zodat zij ook financieel in staat worden gesteld om de onderwijsroute te kunnen volgen.

Het doel van de Wi2021 is om statushouders snel en volwaardig mee te laten doen in de maatschappij, liefst via betaald werk. Inburgeringstrajecten zijn daarom duale trajecten: trajecten waarbinnen taalverwerving en verdere inburgering wordt gecombineerd met (toeleiding naar) participatie. De re-integratiebudgetten onder de Participatiewet zijn al jaren ontoereikend, dat heeft zijn weerslag op de re-integratie inzet van gemeenten voor inburgeraars. Over het algemeen zijn inburgeraars gebaat bij specifieke trajecten (met aandacht voor taal- en cultuurverschillen en met intensievere begeleiding). Wij roepen daarom op de hoogte van de re-integratiebudgetten te herzien, zodat óók de inburgeraars voldoende participatie-ondersteuning kunnen ontvangen.

2. Belemmeringen voor een vroege start van inburgeringstrajecten

Gemeenten hebben de ambitie om hun toekomstige inwoners in een vroeg stadium te begeleiden en tijdig te starten met de inburgering. Momenteel verblijven veel inburgeraars, vanwege de hogere asielinstroom en huisvestingsproblematiek, langer dan gewenst in een asielzoekerscentrum (AZC) of tussenvoorziening. Niet zelden op grote afstand van de gekoppelde gemeente. En zolang er sprake is van verblijf in een AZC of andere tussenvoorziening geldt een aantal belemmeringen voor een vroege start van inburgering.

Samengevat roepen wij u op bij de minister aan te dringen op:

- Het plaatsen van statushouders in (opvang)locaties in de buurt van de gekoppelde gemeente. Beperk verhuisbewegingen tussen verschillende opvanglocaties tot het minimum. Daarmee wordt de gemeente beter in staat gesteld om vroegtijdig begeleiding te bieden. Dat is ook essentieel om het plan van aanpak [Statushouders aan het werk](#) te laten slagen;
- De reiskosten die statushouders in het AZC maken na de brede intake te vergoeden, zodat er (groten)deels tegemoet wordt gekomen aan de logistieke uitdaging;
- De juiste voorzieningen in AZC's te organiseren zoals rustige studieruimtes en stabiele internetverbindingen;
- Online taalmodules beschikbaar te stellen bij de voorinburgering en om (online) taallessen te laten meetellen voor het inburgeringstraject.

De VNG is medeondertekenaar van de [Werkagenda VIA](#), die in 2021 is opgesteld. Een van de onderdelen hiervan is het plan van aanpak [Statushouders aan het werk](#). Gemeenten zien het belang van een goede integratie en inburgering van statushouders voor zowel de statushouders zelf als voor de samenleving als geheel. Hier zullen gemeenten zich ook voor blijven inzetten.

Wij vragen daarom:

- Ervoor te zorgen dat gemeenten voldoende structurele financiële middelen krijgen om dit plan goed uit te kunnen voeren. Er zijn extra financiële middelen nodig voor begeleiding en participatie naar werk;
- Inburgeren en aan het werk gaan hand in hand te laten gaan, inburgering mag niet ten koste gaan van werk en vice versa.
- Om naast het uitvoeren van het plan van aanpak parallel hieraan aan de slag te gaan met de aanpak van arbeidsmarktdiscriminatie. Dit zien wij nog onvoldoende terug in het plan van aanpak.

Momenteel wordt er veel aandacht besteed aan het activeren van statushouders. Deze groep heeft vaak al een langdurige asielprocedure achter de rug waarin werken allerminst gestimuleerd is¹¹. Dat kan anders, door asielzoekers eerder en het hele jaar deel te laten nemen aan het arbeidsproces. Het verruimen van de mogelijkheden voor betaald werk tijdens de asielprocedure is beter voor het welzijn van asielzoekers en voor hun kansen op een goede landing in de maatschappij; voor het maatschappelijk draagvlak – en daarmee voor het draagvlak voor realisatie van opvangplekken – en het voorkomt dat de arbeidsmarktpositie van deze groep verslechtert door langdurige inactiviteit. Wij roepen u daarom op bij de minister aan te dringen op onderzoek naar aanpassing van wet- en regelgeving en hoe andere bureaucratische belemmeringen (zoals het tijdig verkrijgen van een BSN) weggenomen kunnen worden.

3. Leerbaarheidstoets

Sinds de inwerkingtreding van de Wi2021 nemen gemeenten de leerbaarheidstoets af, die antwoord zou moeten geven op de vraag of de B1-route, inclusief afschaalmogelijkheid naar taalniveau A2, mogelijk is binnen de inburgeringstermijn van drie jaar. In de praktijk geeft de leerbaarheidstoets vaker dan gedacht aan dat de B1-route 'niet haalbaar' is, en dat de uitkomst soms tegenstrijdig is met andere aspecten zoals opleiding en werkervaring in het land van herkomst. Voorts leidt de onterechte uitslag 'niet haalbaar' tot verwarring en ontmoediging bij de inburgeraar, en zijn gemeenten extra tijd kwijt om te motiveren waarom wordt afgeweken van de uitkomst van de leerbaarheidstoets.

Wij pleiten er daarom voor dat gemeenten zelf kunnen beslissen over de inzet van de leerbaarheidstoets. Voor jongeren die eerst een ISK (Internationale Schakelklas) hebben gevolgd geldt dat er al een goed beeld kan worden gevormd van de leerbaarheid en dat het afnemen van de toets belemmerend werkt bij de start van de inburgering. Wij zijn daarom voor een vrijstellingsmogelijkheid voor deze groep.